ΘΕΩΡΙΑ ΕΚΘΕΣΗΣ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

Α) ΕΙΔΗ ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΥ: (με κριτήριο τον τρόπο οργάνωσης του λόγου και των επειχειρημάτων).

Το σημείο στο οποίο ο συγγραφέας τοποθετεί κάθε φορά την κάθε του σκέψη δεν είναι τυχαίο. Έχοντας σαν στόχο του το να πείσει υπάρχει πάντα μια σκοπιμότητα στην τοποθέτηση των απόψεών του. Έτσι ανάλογα με την πορεία που ακολουθούν οι συλλογισμοί του διαμορφώνονται τρία είδη:

1. ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΣ: Γ→Μ

Είναι η πορεία της σκέψης από το γενικό προς το μερικό. Ο συγγραφέας διατυπώνει πρώτα τη βασική, κυρίαρχη άποψή του, το συμπέρασμα και τον θεμελιώδη προβληματισμό του και στη συνέχεια περνά στα επιχειρήματα, στις επιμέρους θέσεις, που στηρίζουν αυτόν το προβληματισμό. Ξεκινώντας από κάτι δεδομένο και γενικό παράγει-πολλαπλασιάζει τις σκέψεις του και το λόγο του. Συνήθως σε μια τέτοια συλλογιστική πορεία συναντάμε λέξεις όπως: έτσι, δηλαδή, κατ'αρχήν, πρώτον, δεύτερον, ..., κ.λ.π: δηλαδή λέξεις περισσότερο επεξηγηματικές, διασαφηνιστικές.

2. ΕΠΑΓΩΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΣ: Μ→Γ

Είναι η πορεία της σκέψης από το μερικό προς το γενικό: εδώ ο συγγραφέας παραθέτει πρώτα τα επιμέρους στοιχεία της σκέψης του, τα επιχειρήματα και στη συνέχεια υπάρχει σαν κατάληξη το γενικό συμπέρασμα, η τελική κρίση. Ξεκινώντας από τα γενικά στοιχεία επάγει, καθοδηγεί την σκέψη του προς κάτι πιο γενικό. Συνήθως στην περίπτωση αυτή συναντάμε λέξεις περισσότερο συμπερασματικού χαρακτήρα, π.χ: άρα, λοιπόν, επομένως, τελικά, συμπερασματικά, κ.λ.π.

3. ΑΝΑΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΣ: Μ→ Μ

Είναι η πορεία της σκέψης από το μερικό προς το μερικό. Ο συγγραφέας παραθέτει μια σειρά από επιχειρήματα και απόψεις χωρίς όμως να καταλήγει σε καμία περίπτωση σε καμία γενικότερη θέση. Κινείται από μερικά στοιχεία, αναλογικά και πάλι, προς κάτι το επιμέρους, το μερικό.

Β) ΕΙΔΗ ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΥ (με κριτήριο το ύφος και τη διατύπωση του συγγραφέα)

Ο τρόπος με τον οποίο ο συγγραφέας διατυπώνει το λόγο του επισης δεν είναι τυχαίος. Το πού στηρίζει κάθε φορά το συλλογισμό του μας δίνει ξανά τρία είδη συλλογισμού:

1. ΥΠΟΘΕΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΣ

Είναι ο συλλογισμός, ο οποίος ως προς ένα τμήμα του βασίζεται σε υπόθεση. Στην περίπτωση αυτή μέσα σε ολόκληρο το συλλογισμό υπάρχουν σύνδεσμοι υποθετικοί: αν, εάν.

2. ΔΙΑΖΕΥΚΤΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΣ

Είναι αυτός ο οποίος ως προς ένα τμήμα του βασίζεται σε διάζευξη, δηλαδή υπάρχει το ή, είτε-είτε.

3. ΚΑΤΗΓΟΡΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΣ

Είναι εκείνος ο συλλογισμός που δεν μπορεί να υπαχθεί σε καμία από τις δύο παραπάνω κατηγορίες, δηλ. δεν είναι ούτε διαζευκτικός ούτε υποθετικός.

koutoni.gr

ΤΜΗΜΑΤΑ ΣΥΛΛΟΓΙΣΜΟΥ

Ένας συλλογισμός αυστηρά δομημένος και οργανωμένος συνήθως αποτελείται από 2 στοιχεία, τμήματα:
α. προκείμενες και β. συμπέρασμα
Οι προκείμενες είναι οι επιμέρους θέσεις, τα μερικά επιχειρήματα πάνω στα οποία στηρίζει τις σκέψεις του και το λόγο του. Το συμπέρασμα είναι η κατάληξη της σκέψης του, εκεί όπου οδηγείται μέσα από τα όσα προηγήθηκαν.
*πολύ συχνά οι προκείμενες ενυπάρχουν στο συμπέρασμα.

ΤΡΟΠΟΙ ΠΕΙΘΟΥΣ:

Έχοντας ο συγγραφέας σαν βασικό σκοπό το να πείσει και να γίνει αποδεκτός ο λόγος του χρησιμοποιεί ποικίλες τεχνικές ως προς το πώς θα παρουσιάσει τα επιχειρήματά του και αυτοί είναι οι λεγόμενοι τρόποι πειθούς. Υπάρχουν οι εξής τρόποι πειθούς:

1. επίκληση στη λογική: εδώ ο λόγος είναι αυστηρά συγκροτημένος και η διατύπωση γίνεται με ύφος φιλολογικό-δοκιμιακό. Ο συγγραφέας επικαλείται επιχειρήματα από την καθημερινότητα και την κοινωνική πραγματικότητα τα οποία δύσκολα κάποιος απορρίπτει. Είναι μια ορθολογιστική προσέγγιση του κόσμου. Είναι επιχειρήματα που προσεγγίζουν την αντικειμενικότητα.
2. επίκληση στο συναίσθημα: εδώ ο συγγραφέας προσπαθεί να συγκινήσει και να ευαισθητοποιήσει. Προβληματίζει και αφυπνίζει συναισθήματα όπως χαρά, λύπη, οργή, αγανάκτηση, κ.λ.π. Ο λόγος είναι περισσότερο υποκειμενικός, συχνά δε λογοτεχνικός.
3. επίκληση στην αυθεντία: προσπαθεί να μας πείσει ο συγγραφέας επιβεβαιώνοντας και ισχυροποιώντας το λόγο του μέσα από παρόμοιες θέσεις που άλλοι έχουν ήδη διατυπώσει και οι οποίες δεν αμφισβητούνται ούτε απορρίπτονται. Χρησιμοποιεί λόγια καταξιωμένων προσωπικοτήτων από τον χώρο της πολιτικής, του πολιτισμού και του πνεύματος. Οι απόψεις αυτών των ανθρώπων είναι αποδεκτές και καθώς ο συγγραφέας διατυπώνει θέσεις παρόμοιες με αυτές γίνεται αποδεκτός και ο δικός του λόγος. Είναι σα να προσπαθεί να αντλήσει κύρος από το κύρος των άλλων. Δεν θεωρείται επίκληση στην αυθεντία η οποιαδήποτε ασάφεια ή αοριστία ή ανωνυμία. Πρέπει να είναι με σαφήνεια διατυπωμένο το όνομα και τα λόγια κάποιου.
4. επίκληση στο ήθος του πομπού: εδώ ο συγγραφέας προσπαθεί να μας πείσει παρουσιάζοντας τον εαυτό του, την προσωπικότητά του και τον λόγο του σαν άτομο καταξιωμένο και αξιόπιστο. Υπαρχει αναφορά σε πρώτο ενικό και πρώτο πληθυντικό πρόσωπο και το ύφος γενικά είναι σε αρκετά σημεία προσωπικό.
5. επίθεση στο ήθος του αντιπάλου: είναι ο χειρότερος και ο ελάχιστα αποδεκτός τρόπος πειθούς. Ο συγγραφέας προσπαθεί να επιβληθεί, όταν πλέον δεν έχει άλλα θεμιτά μέσα χρησιμοποιώντας την ειρωνία, την συκοφαντία και τον προπηλακισμό του δέκτη.

* Όταν έχουμε σαν τρόπο πειθούς την λογική τότε ο λόγος μας επειδή είναι αυστηρά οργανωμένος βασίζεται κυρίως στα επιχειρήματα και τα τεκμήρια. Έτσι:
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑ: είναι ο περισσότερο θεωρητικός συλλογισμός, η περισσότερο γενική διατύπωση μιας σκέψης. Είναι ο λόγος που διατυπώνει ο συγγραφέας με

koutoziari

περισσότερο ή λιγότερο υποκειμενική ή αντικειμενική διάθεση (η άποψή του, αυτό που απλά λέει).
ΤΕΚΜΗΡΙΑ: είναι τα περισσότερο πρακτικά στοιχεία, οι συγκεκριμένες και χειροπιαστές αποδείξεις που χρησιμοποιεί προκειμένου να καταλήξει εκεί ακριβώς που θέλει και τελικά να επιβεβαιώνει τα όσα είπε πριν. Είναι συνήθως στατιστικά στοιχεία, ιστορικές μαρτυρίες, ημερομηνίες, έγγραφα κ.λ.π.

* επιχειρήματα και τεκμήρια, προκείμενες και συμπέρασμα είναι στοιχεία που συναντάμε κατεξοχήν όταν υπάρχει επίκληση στη λογική.

koutrozi.gr